

Секція: Ключові аспекти демографії

ДЕМЧЕНКО К. О.

Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ВИМІРЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Вимірювання стану соціальної безпеки має велике наукове і практичне значення, оскільки від того, наскільки об'єктивно і комплексно здійснена оцінка залежать темпи та інтенсивність людського та суспільного розвитку, а також ступінь задоволеності членів суспільства економічним, соціальним або іншими потребами у країні чи регіоні. Об'єктивність і комплексність оцінювання залежить, головним чином, від методичного забезпечення, що використовується.

Так, дослідження зарубіжних і вітчизняних підходів до оцінювання соціальної безпеки дозволило провести певне узагальнення і класифікувати їх як показано в табл. 1. Така складна класифікація не настільки часто знаходить втілення у практиці, проте дає змогу з'ясувати та усвідомити складність процесів, що розглядаються у контексті соціальної безпеки і різноманітність можливих завдань, які потребують вирішення.

Узагальнена й доповнена класифікація та окреслені вимоги допомагають досліднику удосконалити методичний підхід до вимірювання соціальної безпеки регіону. Так, науковці усього світу приділяють велику увагу не лише критеріям відбору та показникам соціальної безпеки, але й обґрунтуванню порогових значень стану життєдіяльності суспільства, за межами яких настає загроза руйнації системи безпеки, у тому числі соціальної безпеки. Врахування порогових значень при розрахунку соціальної безпеки має бути обов'язковим. Але при визначенні порогових значень має враховуватись безліч взаємозв'язків між показниками. Отримання адекватної «картини» ситуації ускладнюється спотвореннями та

аномальними «викидами» у статистичній звітності. Як правило, це стосується даних про величину інфляції, показників продуктивності праці та інших макроекономічних показників. Особливу важливість для формування ефективної моделі оцінювання соціальної безпеки в конкретних умовах сучасної соціальної кризи має бути вивчення і класифікація потенційних і реальних загроз.

Таблиця 1.

Групування методичних підходів вимірювання, аналізу та діагностики соціальної безпеки за критеріями класифікації

Критерій	Група методик	Коротка характеристика
За способом вимірювання	Лише кількісні	Показники, що розраховуються мають кількісну оцінку
	Лише якісні	Залучається думка експертів
	Комбіновані	Розрахунок здійснюється за показники, що мають кількісну оцінку, а за відсутності кількісної оцінки залучається думка експертів
За методичним забезпеченням, що використовується	Експертні методи	Рівень соціальної безпеки визначається шляхом опитування експертів стану її складових
	Бально-рейтингова оцінка	За результатами розрахунку показників методики надається бал, потім їх сумують та надають рейтингове значення
	Індикативна оцінка	Розраховане значення інтегрального показника порівнюється із пороговим (нормативним або еталонним) значенням
За фактором часу	Статичні	Вимірювання соціальної безпеки не є регулярним
	Динамічні	Оцінювання та аналіз часових рядів здійснюється безперервно та систематично
За ступенем агрегації	Пов'язані з аналізом або оцінкою окремих інд-ів	Аналіз окремих індикаторів більш детальний
	Пов'язані з аналізом агрегованих індексів	Аналіз агрегованих індексів дозволяє вивчати тенденції процесу або явища, а також взаємодія складових соціальної безпеки

Результати проведеного дослідження свідчать, що на сьогодні показники соціальної безпеки не адаптовані до їх застосування на регіональному рівні, не для усіх показників визначені порогові значення, що ускладнює реальну оцінку. Деякі показники не входять до системи державної статистичної звітності, для деяких не розроблені послідовність і технологія розрахунку.

Натомість уточнення низки порогових значень для деяких показників соціальної безпеки регіонів України вимагає тривалого моніторингу та аналізу великого обсягу інформації. Вимірювання соціальної безпеки регіону повинно відбуватися комплексно, тобто з аналізом і урахуванням усіх аспектів об'єкта; системно, з урахуванням взаємозв'язків і взаємозалежностей; варіантно, з визначенням та обґрунтуванням низки варіантів нейтралізації або ліквідації загроз. Очевидно, що для вирішення різноманітних завдань з оцінювання й аналізу соціальної безпеки інструментарій також повинен бути універсальним і гнучким, щоб у короткі терміни була можливість його адаптації до нових завдань, змін навколишнього середовища та умов розвитку регіонів.

Література

1. Копитко М.І., Вінчук М.В., Верескля М.Р. Економіко-математичні методи та моделі в системі зміцнення соціальної компоненти економічної безпеки України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2017. № 2. С. 302—312.
2. Новікова О.Ф., Сидорчук О.Г., Панькова О.В. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки. Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с.
3. Мельникова О. А. Соціальна безпека регіону: сутність та способи протидії загрозам. Ефективна економіка. 2018. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6474>